

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

3.1 ที่มาของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่คุ้มครองของรัฐบาลที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ ทั้งในแง่ของการป้องกันรักษาป่าต้นน้ำลำธาร ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เป็นแหล่งสงวนพันธุ์พืช เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ตลอดจนเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาวิจัย และประกอบกิจกรรมนันทนาการ(สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, 2539)

ในช่วงเวลา 15 ปีที่ผ่านมาการขยายและการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และปัจจุบันอุทยานแห่งชาติ ที่ได้รับการประกาศราชกฤษฎีกา จัดตั้งไปแล้วมีจำนวน 92 แห่ง เป็นเนื้อที่รวม 27,569,621.25 ไร่ หรือประมาณ 7.66 % ของเนื้อที่ประเทศและมีอุทยานแห่งชาติที่กำลังอยู่ในระหว่างการเตรียมการออกประกาศราชกฤษฎีกา อีกจำนวน 42 แห่ง จากการเพิ่มอุทยานแห่งชาติอย่างรวดเร็ว พบว่า ในส่วนของประสิทธิภาพการบริหารและการจัดพื้นที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงเท่าที่ควร ประกอบกับปัญหาความไม่สมดุลในด้านกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับขนาดพื้นที่ และขอบข่ายงานในความรับผิดชอบปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่เป็นปัญหาต่อเนื่องยาวนานของอุทยานแห่งชาติ และสภาพการที่พื้นที่ธรรมชาติได้รับความสนใจในด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โครงการจัดทำแผนแม่บทและการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ เป็นโครงการที่มุ่งวัตถุประสงค์หลักที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดพื้นที่คุ้มครองทั้ง 2 รูปแบบและประสานประโยชน์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง จึงได้รับการเสนอให้บรรจุไปในแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้แผนงานพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในแผนพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นแหล่งกำเนิดและรวมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่าง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีสภาพป่าหลายชนิดที่ยังคงเป็นแหล่งพันธุกรรมที่สำคัญ พื้นที่ที่เป็นเขตต้นน้ำลำธาร ชั้น 1 ของลุ่มน้ำวัง ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า โดยเฉพาะเงือกผา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนและใกล้สูญพันธุ์ของประเทศไทย และเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นที่สำคัญที่น่าสนใจของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

ซึ่งเป็นบ่อน้ำพุร้อนที่มีความงดงาม มีทำเลที่ตั้งแปลกกว่าที่อื่น จึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้กำหนดให้การจัดการและดำเนินการในช่วง 5 ปี ตามโครงการจัดทำแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยการจัดทำแผนแม่บทดังกล่าวนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและการพัฒนาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาวิจัยตลอดไป

3.2 นโยบายและแผนพัฒนาอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

สำหรับนโยบายและแผนพัฒนาอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง จะแบ่งออกเป็น 3 แนวทางปฏิบัติ (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, 2539) ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้

จากการที่สภาพทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ มีความเสื่อมโทรมและลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ด้วยเหตุนี้ ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) รัฐจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและมาตรการเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ดังต่อไปนี้

ก. แนวทางการพัฒนาและมาตรการ

1) แนวทางหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(1) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยส่งเสริมองค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการกำหนดโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการติดตามดูแลและการประเมินผลความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

(2) จัดการควบคุมดูแลให้สามารถปฏิบัติตามแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว เช่น แผนการจัดการอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยเน้นการจัดสรรงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและการเสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน และการประเมินผลอัตราการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างเปิดเผยเป็นระยะเพื่อปรับปรุงมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้บรรลุผล

(3) ลดความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต โดยเร่งรัดการกำหนดแผนการใช้ที่ดินเสียตั้งแต่ต้น เช่น การกำหนดเขตพัฒนาทรัพยากรแร่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติทั้งนี้ โดยให้มีการเปิดเผยข้อมูลการวางแผนและการดำเนินงานให้เป็นที่ทราบแก่ผู้ที่สนใจโดยทั่วไปและปรับปรุงให้องค์กรที่มีอำนาจชี้ขาดกรณีขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) นำมาตรการการเงิน การคลังเข้าช่วยในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเกิดความเป็นธรรมในสังคม ส่งผลให้ประชาชนได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศโดยเสมอภาคกัน เช่น การปรับปรุงอัตราค่าใช้น้ำสำหรับภาคเอกชนและสำหรับผู้น้ำชลประทานรายใหญ่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อฟื้นฟูพื้นที่หลังจากการทำเหมืองและการปรับสภาพที่ดิน เพื่อลดการกัดกร่อนที่ดิน และการถือครองที่ดินผืนใหญ่โดยไม่ได้ทำประโยชน์

(5) จัดวางระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ และเพื่อลดความสับสนในเรื่องข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังที่เป็นในปัจจุบัน ทั้งนี้ รวมทั้งการกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน การกำหนดแผนการจัดสรรประโยชน์ที่ดินชายทะเล เพื่อพัฒนาทรัพยากรประมงควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนและแหล่งปะการัง

(6) เร่งรัดการออกพระราชบัญญัติ เพื่อรองรับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่าชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโดยนิตินัย

ข. แนวทางและมาตรการเฉพาะทรัพยากรป่าไม้

1) แนวทางและมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์และนอกเขตป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย

(1) เร่งรัดการจัดทำแผนการบริหารและจัดการในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ในเขตอนุรักษ์ โดยเปิดโอกาสให้ส่วนราชการและผู้นำในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าวในแต่ละแห่ง

(2) ควบคุมดูแลให้สามารถปฏิบัติได้ตามแผนบริหารและจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่ โดยเน้นให้มีการประเมินผลอัตราการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าวเป็นระยะอย่างเปิดเผย รวมทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ

(3) กำหนดและทำเครื่องหมายแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่านอกเขตอนุรักษ์ในแต่ละแห่งให้ชัดเจน

(4) เร่งรัดการออกกฎหมายรองรับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร

2) แนวทางและมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ทั่วไป ประกอบด้วย

(1) ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยเร่งรัดการออกกฎหมายรองรับป่าชุมชนเพื่อสนับสนุนประชาชนและองค์กรประชาชนให้มีอำนาจตามกฎหมายในการมีส่วนร่วมปลูก ป้องกัน รักษาและใช้ประโยชน์ป่าชุมชน

(2) เร่งรัดการออกพระราชบัญญัติสวนป่า เพื่อให้เอกชนดำเนินการปลูกป่ามีความมั่นใจในการลงทุนและได้รับสิทธิประโยชน์ที่จะพึงได้รับ

(3) ให้มีการตรวจสอบสถานการณ์ป่าไม้ได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ภาพถ่ายดาวเทียมและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการบริหารเป็นการจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ

3.2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยว

ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมการท่องเที่ยวของไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากจนปรากฏว่า รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุดในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยเองก็มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นลำดับเช่นเดียวกัน

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะเติบโตโดยตลอด แต่ยังคงปรากฏว่า มีอุปสรรคและปัญหาอยู่อีกหลายประการ โดยมีสาเหตุมาจากทั้งปัจจัยภายนอกประเทศ และปัจจัยภายในประเทศ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การแทรกแซงและควบคุมการเดินทางออกนอกประเทศ การสนับสนุนและการประสานงานการพัฒนา ยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องต่อเนื่องกัน การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ยังทำได้ค่อนข้างจำกัด ธุรกิจการท่องเที่ยวแข่งขันกันอย่างรุนแรง เหล่านี้เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการท่องเที่ยวก็ยังมีช่องทางที่ค่อนข้างแจ่มใส ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น การพัฒนาการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกขยายตัวมากขึ้น ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ มีการส่งเสริมตลาดภายในเพิ่มขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวกระจายตัวไปในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้หลายประการ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ก. แนวทางและมาตรการพัฒนาการท่องเที่ยว

1) ดำเนินการให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(1.1) ร่วมมือกับประเทศในอาเซียนเพื่อพัฒนาจรรยาบรรณการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น โดยเน้นการร่วมมือทางการตลาดแทนการแข่งขันระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้

(1.2) กำหนดแนวทางสนับสนุนให้ไทยเป็นประตูทางออกสู่การพัฒนาวงจรท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอินโดจีนและประเทศเพื่อนบ้าน

(1.3) สนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มจุดดึงดูดความสนใจ นอกจากอาศัยแหล่งศิลปวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวทางทะเลและแม่น้ำ การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและสุขภาพ การประชุม และการแสดงสินค้านานาชาติ

2) อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว

(2.1) ให้มีแผนแม่บทเพื่อพัฒนาฟื้นฟูสภาพแหล่งท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปโภคบริการพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในระบบเดียวกับการพัฒนาเมืองหลัก ได้แก่ เมืองพัทยา ภูเก็ต เชียงใหม่ หาดใหญ่ ชะอำ-หัวหิน เชียงราย เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา และพื้นที่อีสานตอนล่าง

(2.2) นำมาตรการทางกฎหมายควบคุมอาคารผังเมือง อุทยานแห่งชาติและโบราณสถานมาใช้กำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจเอกชนในบริเวณรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการลงทุนประกอบการธุรกิจต่าง ๆ

(2.3) สนับสนุนองค์กรของรัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร บูรณะจัดการทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น น้ำตก เกาะ และหาดทราย ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม เช่น โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ เป็นต้น

(2.4) สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มากขึ้น พร้อมกับการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนของภาคเอกชน โดยเฉพาะการลงทุนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาวงจรท่องเที่ยวในภูมิภาค

(2.5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการโดยมุ่งการใช้ประโยชน์ในระยะยาวและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการอยู่ในกรอบ ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยวจนเกิดภาพพจน์ทางลบต่อประเทศโดยรวม

3) พัฒนาและยกระดับคุณภาพกำลังคนด้านการท่องเที่ยว

(3.1) ขยายการผลิตกำลังคนทั้งในระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพให้ได้ปริมาณและมีคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวทั้งในส่วนกลางและในภูมิภาค

(3.2) สนับสนุนภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการลงทุนผลิตและฝึกอบรมกำลังคนด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐานการบริการในระดับสูง พร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนากำลังคนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะแก้ไขพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้โรงแรมที่มีมาตรฐานสูงเป็นสถานที่ผลิตและฝึกอบรมได้มากขึ้น

สาระข้างต้นสามารถใช้เป็นกรอบในการพิจารณาถึงการกำหนดแผนการจัดการพัฒนาอุทยานแห่งชาติแฉะซ้อนได้ เป็นต้นว่า บทบาทของอุทยานแห่งชาติการเป็นผู้กระทำการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บทบาทของอุทยานแห่งชาติต่อการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นที่พื้นที่นั้นตั้งอยู่ โดยที่อุทยานแห่งชาติจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่จะชักนำนักท่องเที่ยวเข้ามา กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งในและบริเวณใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติ ประชาชนท้องถิ่นก็สามารถใช้ประโยชน์บริการหรือโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ แก่ท้องถิ่นในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ นอกเหนือจากอาชีพเดิมที่เป็นอยู่ ซึ่งจะมีส่วนช่วยเพิ่มรายได้ เพิ่มการมีงานทำ ตลอดจนเกิดความรู้สึกหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ อันเป็นที่มิของรายได้ที่ตนได้รับควบคู่กันไปด้วย

3.2.3 นโยบายการบริหารอุทยานแห่งชาติ

นโยบายการบริหารอุทยานแห่งชาติ เป็นนโยบายของกรมป่าไม้ในการบริหารอุทยานแห่งชาติ โดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่

- (1) นโยบายของรัฐ
- (2) นโยบายบรรทัดฐานอุทยานแห่งชาติ
- (3) นโยบายแผนงานหลัก
- (4) นโยบายจำแนกเขตการจัดการ
- (5) นโยบายการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
- (6) นโยบายการบริการนักท่องเที่ยว
- (7) นโยบายการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบำรุงรักษาซึ่งแต่ละนโยบายดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1.) นโยบายของรัฐ

รัฐได้ตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อใช้บังคับคุ้มครองป่าไม้เพื่อมิให้ถูกทำลายและรักษาไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อการศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน

ขณะเดียวกันพื้นที่ส่วนนี้ต้องไม่อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด

จากนโยบายของรัฐดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นแนวทางและงานของกรมป่าไม้ได้ดังต่อไปนี้

- ดำเนินการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้น
- จัดการดูแลอุทยานแห่งชาติให้คงสภาพธรรมชาติตลอดไป
- จัดระเบียบการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติให้เหมาะสม
- จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการท่องเที่ยวแต่ต้องสอดคล้องกับการรักษาสภาพธรรมชาติ

2.) นโยบายบรรทัดฐานอุทยานแห่งชาติ

ลักษณะอุทยานแห่งชาติ มีดังต่อไปนี้

(1) อุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่อันกว้างใหญ่

- ที่เป็นระบบนิเวศน์เดียวหรือหลายระบบที่ได้รับการรักษาไว้มิให้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากการยึดครองและแสวงหาผลประโยชน์
- เป็นพื้นที่ซึ่งมีพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ลักษณะทางธรณีเป็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษทางการศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจ
- มีหน่วยงานระดับสูงที่เข้าคุ้มครองเพื่อป้องกันการเข้าไปใช้ประโยชน์
- เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้าเยี่ยมชมได้เพื่อการศึกษาและการพักผ่อน

(2) อุทยานแห่งชาติมีขนาดกว้างใหญ่เพียงพอ โดยปกติไม่ควรน้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ที่จะรักษาสภาพความเป็นธรรมชาติของพื้นที่และจุดเด่นของพื้นที่นั้นได้

3.) นโยบายแผนงานหลัก

นโยบายการจัดทำแผนจัดการอุทยานแห่งชาติ มีดังนี้

(1) แผนหลักจะแสดงให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับพื้นที่ข้างเคียง กิจกรรมของมนุษย์ที่อนุญาตให้มีได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตลอดจนแบ่งเขตพื้นที่เพื่อกำหนดกรอบการจัดการ กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการ บ่งชี้กิจกรรมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบำรุงรักษา ตลอดจนการบริหารงานอุทยานแห่งชาติ

(2) แผนงานหลักจะต้องจัดทำขึ้นสำหรับอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง และเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนด้วย

(3) คณะผู้จัดทำแผนควรจะต้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน และจัดทำแผนตามกระบวนการวางแผนหลักที่กรมป่าไม้ได้กำหนดไว้

4.) นโยบายจำแนกเขตการจัดการ

การแบ่งเขต (Zoning) เป็นวิธีการหนึ่งในการดำเนินการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพธรรมชาติ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพ มีดังต่อไปนี้

(1) จำแนกเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติออกเป็น 6 เขต ได้แก่ เขตบริการ เขตเพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ เขตสงวนสภาพธรรมชาติ เขตหวงห้าม เขตฟื้นฟูสภาพทรัพยากร และเขตกิจกรรมพิเศษ

(2) การจำแนกเขตการจัดการจะต้องจัดทำด้วยความรอบคอบ เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและเน้นความสำคัญของทรัพยากรในพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาในแต่ละเขต

5.) นโยบายการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบายในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ทรัพยากรดังต่อไปนี้

(1) พืชและสัตว์ อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการเพื่อป้องกันและรักษาสังคมพืชและสัตว์ รวมทั้งพืชพันธุ์อันสวยงาม ไม่อนุญาตให้นำพืชและสัตว์ต่างถิ่นเข้ามาขยายพันธุ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ห้ามนำพืชและสัตว์ออกจากพื้นที่นอกจากเพื่อการศึกษาและกระทำโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

(2) การเก็บหาผลไม้และของป่า ห้ามมิให้เก็บหาของป่าทุกประเภท ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติของป่า

(3) การควบคุมแมลงและเชื้อโรค แมลงและเชื้อโรคที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน์การควบคุมจะกระทำได้ต่อเมื่อ ป้องกันสูญเสียของพืชและสัตว์สภาพแวดล้อม การระบาดของแมลงจากภายนอกเข้าสู่ป่า และรักษาแมลงที่หายากมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ดี การควบคุมแมลงและเชื้อโรคดังกล่าวต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมป่าไม้

(4) การจัดการภูมิทัศน์ การจัดการภูมิทัศน์สามารถกระทำได้เฉพาะในพื้นที่น้ำที่จำเป็น และสอดคล้องกับธรรมชาติ

(5) การควบคุมไฟฟ้า ในทุกพื้นที่ทั้งในเขตและนอกเขตอุทยานแห่งชาติทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่สภาพธรรมชาติ ร่องรอยหรือหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณ

(6) การทำไม้ ไม่อนุญาตให้มีการทำไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ

(7) การเลี้ยงสัตว์ ห้ามมิให้มีการนำสัตว์มาเลี้ยงในเขตอุทยานแห่งชาติโดยเด็ดขาด ในกรณีที่ต้องนำสัตว์มาเลี้ยงในอุทยานแห่งชาติต้องมีการควบคุมโดยเข้มงวด

(8) การควบคุมปริมาณสัตว์ป่า ให้มีการควบคุมสัตว์ป่าเมื่อจำเป็นเพื่อคงไว้ซึ่งความแข็งแรงของสัตว์ป่าตามธรรมชาติ และความสวยงามตามธรรมชาติ

(9) การเกษตรกรรม การทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นสิ่งต้องห้ามโดยเด็ดขาด

(10) การทำเหมืองแร่และแนวทางในอนาคตเกี่ยวกับแร่ธาตุในเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่อนุญาตให้มีการทำเหมืองในอุทยานแห่งชาติทุกประเภท ในกรณีที่มีกฎหมายให้ทำเหมืองอยู่ก่อน ให้มีการทบทวนโดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ และถ้ามีการอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ก่อนประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ เมื่อสิ้นสุดอายุประทานบัตรจะไม่ต่ออายุให้อีก แต่ในเขตอุทยานแห่งชาติสามารถทำเหมืองแร่ได้เฉพาะในกรณีเพื่อความมั่นคงของประเทศหรือเพื่อความเจริญทางเศรษฐกิจที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น

(11) การวิจัย สนับสนุนให้มีการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งสถานีวิจัยในเขตอุทยานแห่งชาติ แต่ถ้าจำเป็นที่ตั้งสถานีวิจัยนั้นจะต้องไม่ทำลายสภาพความสวยงามของภูมิประเทศ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับระบบนิเวศน์และระบบนกท้องถิ่น การปรับปรุง ดัดแปลง หรือต่อเติม สถานีวิจัยจะต้องทำให้สอดคล้องกับแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติ และการทำการวิจัยในเขตอุทยานชาตินั้นต้องทำ ความตกลงกับกรมป่าไม้เบื้องต้น

(12) การส่องหรือการชมสัตว์ เปิดโอกาสให้มีการส่องสัตว์แก่นักท่องเที่ยว จัดเส้นทางคมนาคมให้เหมาะสม รวมทั้งมีข้อมูลและสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับสัตว์ป่าสำหรับนักท่องเที่ยว

(13) การใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ จะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

6.) นโยบายการบริการนักท่องเที่ยว

นโยบายในการให้บริการนักท่องเที่ยว มีดังต่อไปนี้

(1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวก และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเป็นเบื้องต้น และสิ่งที่จะต้องปฏิบัติในเขตอุทยานแห่งชาติ สิ่งที่ต้องมีในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประกอบด้วยรายการโสตทัศนศึกษา เอกสาร สิ่งพิมพ์ ข่าวสาร แผนที่แสดงสถานที่ควรรู้และพิพธิภัณฑ์

(2) ที่ตั้งเต็นท์พักแรม ในอุทยานแห่งชาติจะต้องมีที่ตั้งเต็นท์พักแรม ประกอบด้วยประเภทที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทันสมัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยและมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม

(3) ค่ายพักแรมและเรือนพักแรม จัดให้มีค่ายพักแรมและเรือนพักแรมเพื่อรองรับการพักแรมแบบกลุ่ม สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มีพอประมาณ

(4) เรือนรับรอง จัดให้มีเรือนรับรองสำหรับบุคคลและผู้ที่ยังไม่คุ้นเคยกับการอยู่ในป่าและมีจำนวนไม่มาก การสร้างบ้านรับรองต้องเสริมความงามของทิวทัศน์

(5) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นเส้นทางเพื่อการศึกษาความหมายธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวถึงคุณค่าของธรรมชาติที่มีอยู่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติแบ่งออกเป็นเส้นทางระยะสั้น โดยการเดินเท้า และระยะไกลโดยทางรถยนต์และตามเส้นทางควรมีรายการสื่อความหมายธรรมชาติ

(6) การส่องสัตว์ การถ่ายภาพ และการนำชมธรรมชาติ กิจกรรมอันนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ชมและสัมผัสธรรมชาติ แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อโอกาสเกิดแก่ธรรมชาติและความเป็นอยู่ของสัตว์

(7) ค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทน การเก็บค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทนควรมีเพื่อนำรายได้ดังกล่าวมาใช้ในการบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการและทรัพย์สินของอุทยานแห่งชาตินั้น

(8) การชุมนุมทางการเมือง ไม่อนุญาตให้มีการชุมนุมทางการเมือง นอกจากชุมนุมที่ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจของธรรมชาติ

(9) การโฆษณา การปิดป้ายโฆษณาจะกระทำไม่ได้ นอกจากได้รับความเห็นชอบจากกรมป่าไม้

(10) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติจะต้องอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

7.) นโยบายการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบำรุงรักษา

นโยบายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบำรุงรักษา มีดังต่อไปนี้

(1) หลักการทางสถาปัตยกรรม ต้องกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ เหมาะสมแก่การใช้ ประหยัด และง่ายต่อการบำรุงรักษา

(2) วัสดุที่ใช้ก่อสร้าง และใช้บำรุงรักษา ควรใช้วัสดุก่อสร้างที่มีในพื้นที่ ถ้าจำเป็นต้องนำมาจากภายนอก ควรใช้วัสดุที่ไม่ขัดแย้งกับสภาพธรรมชาติ

(3) กิจกรรมสัมปทาน การอนุญาตสัมปทานแก่เอกชน ต้องอยู่ในขอบเขตที่จำเป็น เพื่อประชาชนและเพื่อการรื่นรมย์ในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ การบริการด้านการพักผ่อนและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ยกเว้นในกรณีที่เอกชนยังไม่สนใจที่จะดำเนินการทางอุทยานแห่งชาติดำเนินการไปพลางก่อน แต่การที่อนุญาตให้เอกชนเข้าดำเนินการนั้นต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

(4) การจัดภูมิทัศน์ ควรจะได้นำหลักการทางภูมิสถาปัตยกรรมมาใช้ในการก่อสร้างที่จะมีในอนาคต และปรับปรุงแก้ไขสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับธรรมชาติ

(5) การถือครองที่ดิน การถือครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ ถึงแม้ว่าจะมีเอกสารสิทธิ์จะต้องยกเลิกเพิกถอนทั้งสิ้น และทำการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติ

(6) ถนน ถนนในเขตอุทยานแห่งชาติ ควรจะเป็นถนนแบบผิวจราจรทางเดียวและมีเท้าที่จำเป็น การกำหนดเส้นทางในการสร้างถนนต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับการสื่อสารความหมายธรรมชาติ และชมทิวทัศน์ที่สวยงามและมีผลกระทบต่อสัตว์ป่าน้อยที่สุด การออกแบบถนน การตัดหน้าดิน และการถมหน้าดินจะพยายามให้มีน้อยที่สุด ส่วนลานจอดรถจะอยู่ในพื้นที่หลบเลี่ยงการมองเห็นได้ง่าย และมีขนาดไม่ใหญ่จนเกินไป

(7) การควบคุมคุณภาพแหล่งน้ำและของเสียอื่นๆ จัดให้มีระบบกำจัดน้ำเสียในบริเวณที่มีประชาชนอาศัยอยู่ รวมทั้งควบคุมการพังทลายของดิน ควบคุมยานพาหนะทางน้ำที่ใช้ น้ำมัน หลีกเลี่ยงการใช้สารพิษ โดยเฉพาะยาฆ่าแมลง

3.2.4 เป้าหมายของการจัดทำแผนแม่บทการจัดการอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์หลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่ธรรมชาติ การอนุรักษ์ความหลากหลายของทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าสำคัญยิ่ง อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนมีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม อำเภอเมืองปาน อำเภอวังเหนือ และอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีสภาพพื้นที่เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารชั้น 1 ของลุ่มน้ำวัง และรวมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างที่มีความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดและมีเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไป คือมีบ่อน้ำพุร้อน ซึ่งมีขนาดใหญ่ถึง 2,400 ตารางเมตร หรือประมาณ 3 ไร่ นอกจากนี้แล้วอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน หลังจากพัฒนาพื้นที่ด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับแล้วพื้นที่ที่มีความสวยงามมาก

เป้าหมายของแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน สอดคล้องกับนโยบายและการอนุรักษ์ทรัพยากร แผนการจัดการอุทยานแห่งชาติของกรมป่าไม้ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยประยุกต์หลักวิชาการเพื่อมุ่งนำอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนไปสู่มาตรฐานอุทยานแห่งชาติสากลตามข้อกำหนดของสหภาพนานาชาติ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้กำหนดเป้าหมายของแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ดังนี้คือ

(1) เพื่อให้มีระบบคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และพื้นที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารชั้นหนึ่ง ของลุ่มน้ำวัง ตลอดจนเป็นแหล่งกำเนิดน้ำพุร้อนให้คงอยู่ ตลอดจนการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพธรรมชาติที่เสื่อมโทรมไปแล้วให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

(2) ส่งเสริมการเข้ามาเที่ยวชม การพักผ่อน การศึกษาหาความรู้ของประชาชนและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการสื่อความหมายธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ อันจักนำไปสู่ความเข้าใจในสภาพและประโยชน์ของธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน โดยให้ประชาชนร่วมมือกันคุ้มครองรักษา และระมัดระวังมิให้มีกิจกรรมที่มีผลเสียหายต่อสภาพธรรมชาติแจ้ซ้อน

(3) เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินงานในอุทยานแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับการคุ้มครองรักษาสภาพธรรมชาติและส่งเสริมกิจกรรมธรรมชาติศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นให้มีขึ้นภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติด้วยการกำหนดแบบวิธีบำรุงรักษาและวิธีใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

(4) เพื่อการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น อันก่อให้เกิดการประสานร่วมกับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติแจ้ซ้อนลดน้อยลง

3.2.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนากท่องเที่ยวไทย 3 ปี

เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2545 โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนการดำเนินงานในภาพรวมร่วมกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากท่องเที่ยวไทย ระยะ 3 ปี เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวในระยะ 3 ปี ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย
2. เพื่อปฏิรูปอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยสู่ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
3. เพื่อมุ่งเพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ
4. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราภายในประเทศจากนักท่องเที่ยวคนไทย

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานต่างๆ จัดทำโครงการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์ฯ เพื่อบูรณาการเป็นแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาและอนุมัติอีกครั้งเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย ระยะ 3 ปี

จากการประมวลและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะกับดักราคาต่ำ คุณภาพของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวลดลง รวมทั้งคู่แข่งชั้นเร่งทำการส่งเสริมการตลาดมากขึ้น ทำให้มีภาวะทางการแข่งขันสูง ดังนั้น จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวระยะ 3 ปี (ปี 2547-2549) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

เป้าหมาย

เพื่อวางรากฐานประเทศไทยเป็น Tourism Capital of Asia ภายใน 3 ปี
ยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย ระยะ 3 ปี

ยุทธศาสตร์ 1 การกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ 1: ศึกษาและจัดทำ Positioning ของประเทศไทยในตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อหาตำแหน่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยเน้นให้ประเทศเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ มาตรฐานโลก

กลยุทธ์ 2: กำหนดและเผยแพร่ Brand ของประเทศไทย เพื่อมุ่งนำเสนอประเทศไทยในรูปแบบที่แตกต่างจากคู่แข่งชั้นในภูมิภาคเดียว โดยนำเอกลักษณ์ของประเทศไทยมาเสนอ

ยุทธศาสตร์ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการ

การกำหนดแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐาน และสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยแบ่งกลุ่มสินค้าที่จะดำเนินการพัฒนา ใน 3 ปี 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1: หาดทราย ชายทะเล

พื้นที่หลัก : พัทยา ระยอง เกาะช้าง หัวหิน-ชะอำ เกาะสมุยและหมู่เกาะโดยรอบ
ภูเก็ต กระบี่

พื้นที่รอง : ปรานบุรี บางสะพาน ทุ่งหัวแล่น พังงา เกาะห้อง เกาะพนัก เกาะยาว
เขาหลัก สิมิลัน-สุรินทร์ ตะรุเตา

กลุ่ม 2: อุทยาน ป่าเขา

พื้นที่หลัก : เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี นราธิวาส เพชรบุรี

พื้นที่รอง : เลย กาญจนบุรี ระนอง ยะลา

กลุ่ม 3: ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

พื้นที่หลัก: เชียงใหม่ สุโขทัย กาญจนบุรี อุทยาน

กลุ่ม Mythical I-San (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลฯ)

พื้นที่รอง: กลุ่ม Serene Lanna (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน)

กลุ่ม Spicy I-San (หนองคาย อุตรดิตถ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์)

นครศรีธรรมราช

กลุ่ม 4: สินค้าตามความสนใจเฉพาะ 13 กิจกรรม

MICE การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Long Stay การท่องเที่ยวเชิงกีฬา Shopping Cruise การท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาหารไทย Wedding/Honeymoon การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศูนย์กลางการถ่ายภาพยนตร์ กิจกรรมประเพณีหลัก (สงกรานต์ ลอยกระทง) Eco-tourism & Soft Adventure

กลุ่ม 5: สินค้าที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

เกาะรัตนโกสินทร์ และหมู่บ้านช้าง

ยุทธศาสตร์ 3 การปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กลยุทธ์ 1: การขยายพื้นที่ท่องเที่ยว

1. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น
2. ผลักดันประเทศไทยให้ศูนย์กลางการศึกษาและฝึกอบรมด้านการบริการและการท่องเที่ยว
3. ผลักดันอย่างต่อเนื่องให้ประเทศไทยช่วงชิงการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว (Tourism Hub) โดยเฉพาะด้านการบินจากสิงคโปร์

กลยุทธ์ 2: การปรับเปลี่ยนจุดเน้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดย

1. มุ่งสู่เป้าหมายคุณภาพควบคู่กับรักษาการเติบโตของตลาดเชิงปริมาณทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศโดยมีตลาดเป้าหมายที่สำคัญ แบ่งได้เป็น

1.1 ตลาดเป้าหมายคุณภาพ (ตลาดต่างประเทศ)

- ภูมิภาคเอเชีย : ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ใต้หวันฮ่องกง เกาหลี จีน
- ภูมิภาคโอเชียเนีย : ออสเตรเลีย
- ภูมิภาคยุโรป : อังกฤษ เยอรมัน สแกนดิเนเวีย ฝรั่งเศส อิตาลี และเนเธอร์แลนด์

1.2 ตลาดเฉพาะกลุ่ม (ตลาดต่างประเทศ) ประกอบด้วย กลุ่ม MICE กลุ่ม
เยาวชน กลุ่ม Long Stay กลุ่ม Sport (กลุ่มกอล์ฟและกลุ่มดำน้ำ) กลุ่ม
ผู้สูงอายุ กลุ่มศาสนา และกลุ่มครอบครัว

1.3 ตลาดในประเทศ ประกอบด้วย กลุ่ม MICE กลุ่มครอบครัว กลุ่ม
ผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน

2. เน้นการดำเนินงานแบบ More for More เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
3. เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้และเพิ่ม
เครือข่ายในการทำตลาด
4. เน้นการทำตลาดแบบ Target Marketing ควบคู่กับการทำตลาดแบบ Mass
marketing

กลยุทธ์ 3: การกำหนดกลยุทธ์และการบริหารจัดการใหม่ โดยการเปลี่ยนยุทธศาสตร์
การจัดการจากส่วนกลางเป็นส่วนท้องถิ่น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและบทบาทในการบริหาร
จัดการให้กับท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น

กลยุทธ์ 4: การแบ่งภาระและการรับผิดชอบใหม่ (Division of Role & Responsibility)
แบ่งภารกิจรับผิดชอบระหว่างผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ได้แก่

1. ภาครัฐเป็น Regulators กำหนดมาตรฐานและบังคับใช้กฎหมาย
2. ภาคเอกชนเป็น Self Regulation และสร้างเครือข่ายการขายให้แข่งขันได้ใน
ระดับโลก
3. องค์กรท้องถิ่น เป็นผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ 5: การปรับบทบาทองค์กรการบริหาร (Restructure)

ผลักดันให้งานด้านการท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องเป็นภารกิจของทุกหน่วยงาน
(Inter- Ministry Agenda) โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ททช.) ซึ่ง
ประกอบด้วยผู้แทนในระดับรัฐมนตรีทำหน้าที่ในส่วนการกำหนดนโยบายและอำนวยการ
ดำเนินการตามนโยบาย

3.2.6 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2546-2549

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทยตามนโยบายของรัฐบาล
2. ส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (Positioning Thailand) ให้มีความชัดเจน
3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยวและเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย
4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (DRIVING FORCE) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลรวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด
5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-TOURISM) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วยระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกในการควบคุมและป้องกันเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

3.3 สถานที่ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้เวลาชื่นชมธรรมชาติที่สวยงาม ก็สามารถเข้าพักในอุทยานได้ โดยทางเจ้าหน้าที่ของอุทยานมีคำแนะนำสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าพักในอุทยานแห่งชาติ(ส่วนนั้นทนทานการและสื่อความหมาย สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2546) ดังนี้
กรณีได้รับการยกเว้นค่าตอบแทนที่พัก

1. ติดต่อชำระค่าบริการผ่านเข้าไปอุทยานแห่งชาติ ตามอัตราที่กำหนด เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เงินรายได้ที่จัดเก็บได้จะนำไปใช้ในการจัดการอุทยานฯ บำรุงรักษาอุทยานฯ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

2. เข้าบ้านพักไม่เกินเวลา 16.30 น. หากผู้ได้รับอนุญาตไม่สามารถเข้าพักตรงตามกำหนดเวลา ให้ติดต่อประสานอุทยานฯ ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่แจ้งในหนังสืออนุญาตเพื่อแจ้งเวลาเข้าพักที่แน่นอน หากล่วงเลยเวลา 16.30 น. ยังไม่ได้รับการติดต่อยืนยันการเข้าพัก ทางอุทยานแห่งชาติจะยกเลิกการใช้บ้านพักดังกล่าว และจะเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่อไป

3. แสดงบัตรประจำตัวพร้อมหนังสืออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ก่อนการเข้าพักด้วยตัวเอง

4. หากผู้ได้รับอนุญาตไม่เข้าพักด้วยตนเอง แต่ให้ผู้อื่นใช้สิทธิ์แทน ผู้เข้าพักจะต้องชำระค่าที่พักในอัตราปกติ

5. หากท่านยกเลิกการเข้าพักตามที่ได้รับอนุญาตให้แจ้งสำนักอุทยานแห่งชาติทราบโดยด่วนเพื่อเปิดโอกาสให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตามปกติ และราชการไม่เสียประโยชน์จากรายได้อันพึงจะได้รับ

6. หากผู้ได้รับอนุญาตเข้าพักเกินจำนวนคนที่กำหนดให้เข้าพักสำหรับบ้านพักแต่ละหลัง ผู้ได้รับอนุญาตต้องชำระเงินค่าที่พักสำหรับบุคคลที่เกิน ตามอัตราที่อุทยานฯ กำหนดโดยไม่มีเครื่องนอน หรือของใช้อื่นๆ เพิ่มอีก

7. การเลื่อนการเข้าพัก ต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนการเข้าพักและขอเลื่อนได้ไม่เกิน 1 ครั้ง

8. ขอความร่วมมือจากทุกท่าน อย่าได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด เจ้าหน้าที่อุทยานฯ พร้อมให้ความรู้ อำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ท่านสามารถติดต่อขอใช้บริการได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อชมนิทรรศการ วิถีทัศน์ และขอวิทยากรบรรยายตลอดจนการเดินทางเพื่อศึกษาธรรมชาติ ตามที่อุทยานฯ ได้จัดไว้

9. ไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงทุกชนิด โปมทุกชนิด สารเคมีหรือวัสดุต้องห้ามทุกชนิดเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ

10. ขอความร่วมมือปฏิบัติตามข้อห้าม ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยไม่อนุญาตให้เก็บหิน เก็บพันธุ์ไม้ กว้างไม้ ดอกไม้ ใบไม้ ผลไม้ จี๊ดเขียนในที่ต่างๆ นำอาวุธเข้าไปล่าสัตว์ ยิงปืน จุดประทัด วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ ส่งเสียงดังอื้อฉาว (เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลงคาราโอเกะ เป็นต้น) ทิ้งขยะ (นอกบริเวณที่จัดให้) ทำลายป่าต่างๆ และต้องเชื่อฟังคำสั่งเตือนของเจ้าหน้าที่ หากฝ่าฝืนเจ้าหน้าที่มีอำนาจปรับหรือทั้งจำและปรับ แล้วแต่กรณี

ซึ่งในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนนั้น มีแหล่งท่องเที่ยวและจุดเด่นที่น่าสนใจดังนี้

1. น้ำตกแจ้ซ้อน เป็นน้ำตกที่เกิดจากลำน้ำแม่มอน น้ำไหลตลอดปี มีแอ่งน้ำรองรับตลอดสาย ไหลตกลงมาเป็นชั้นๆ มีความสูงทั้งหมด 6 ชั้น
2. น้ำตกแม่มอน เป็นน้ำตกที่มีน้ำไหลแรง ตกจากชะง่อนผาสูงลงสู่หุบเหวเบื้องล่าง การตกของน้ำจะตกลงมาเป็นชั้นๆ สวยงามแปลกตา
3. น้ำตกแม่จูน อยู่ใกล้กับน้ำตกแม่มอน มีลักษณะเป็นน้ำตกสายยาวสูงประมาณ 100 เมตร ไหลลงมา บรรจบกับน้ำตกแม่มอน
4. น้ำตกแม่เปือก เป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง เข้าถึงโดยเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ซึ่งอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 3 กิโลเมตร มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยชั้นน้ำตก 3 ชั้น ความสูงประมาณ 100 เมตร
5. บ่อน้ำพุร้อน เป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีสภาพการเกิดทางธรณีวิทยาที่น่าสนใจ มีกลิ่นกำมะถันค่อนข้างอ่อน จำนวน 9 บ่อ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ ภายในพื้นที่มีจุดหินน้อยใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของน้ำพุร้อนประมาณ 73 องศาเซลเซียส เป็นที่นิยมนำไข่ไก่และไข่นกกระทามาแช่ สำหรับไข่ไก่แช่นานประมาณ 17 นาที ไข่แดงจะแข็งมีรสชาติมันอร่อย ส่วนไข่ขาวจะเหลวคล้ายไข่เต่า
6. แอ่งน้ำอุ่น ตั้งอยู่ติดกับบ่อน้ำพุร้อน เป็นแอ่งน้ำที่เกิดจากการไหลมาบรรจบกันของน้ำพุร้อนและน้ำเย็นที่มาจากน้ำตกแจ้ซ้อน ทำให้เกิดเป็นน้ำอุ่น
7. ถ้ำผางาม อยู่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ จช. 2 (ผางาม) นอกจากนี้ บริเวณใกล้เคียงยังมีถ้ำอื่นๆ เช่น ถ้ำน้ำ ถ้ำหม้อ ถ้ำหลวง ถ้ำลูกเกาะ เป็นต้น

3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

การเดินทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำปางปีนี้ค่อนข้างสดใส โดยเฉพาะการเดินทางของคนไทยซึ่งอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งการเดินทางแบบค้างคืนและการเดินทางท่องเที่ยวแบบวันเดียว จึงส่งผลให้โดยรวมมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 15.14 จุดประสงค์การเดินทางมีทั้งการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว ประชุม/สัมมนา/ปฏิบัติราชการ แม้ว่าการเดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียงและจากกรุงเทพ/ภาคกลางก็ตาม พาหนะหลักที่คนไทยใช้ในการเดินทางเข้ามาในจังหวัดนี้คือรถส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง/รถไฟ สำหรับผู้เยี่ยมชมเยือนระหว่างประเทศแม้จะมีจำนวนการเดินทางลดลงไปกว่าครึ่งแต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดนี้มากนักเนื่องจากได้ผู้เยี่ยมชมคนไทยเข้ามาทดแทน ดังนั้นหากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวคนไทยอย่างต่อเนื่อง คาดว่าตลาดยังมีโอกาสขยายตัวต่อไปเช่นกัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

จากจำนวนนักท่องเที่ยวและระยะฟ่านักเฉลี่ยที่นักท่องเที่ยวพักในจังหวัดนี้ประมาณ 1.59 วันดังกล่าว ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในจังหวัดนี้จำนวน 1,325.13 ล้านบาท ซึ่งนักท่องเที่ยวใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 2,067.73 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน 1,272.16 บาท ทำให้เกิดรายได้ในภูมิภาคนี้ 101.86 ล้านบาท รวมเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดจากการท่องเที่ยวในจังหวัดทั้งสิ้น 1,426.99 ล้านบาท โดยผู้เยี่ยมชมมีการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,935.47 บาท

สำหรับสถานการณ์ด้านการพักผ่อนในโรงแรมนั้น จากจำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ 1,230 ห้อง พบว่าในรอบปีที่ผ่านมามีปรับตัวของอัตราการเข้าพักเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 37.46

3.5 สถานที่ตั้งอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง

อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอเมืองปาน อำเภอแจ้ห่ม และอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีสภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 592 ตารางกิโลเมตร ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2531 เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างลำปางและเชียงใหม่ ถูกรักษาเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวและมีอากาศเย็นสบาย คือช่วงเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547)

บ่อน้ำร้อนแจ้ซ้อน มีหลายบ่อตั้งอยู่รวมกันในพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ บริเวณที่ทำการอุทยานฯ สภาพในบ่อน้ำร้อนเต็มไปด้วยโขดหินน้อยใหญ่ น้ำพุร้อนมีกลิ่นกำมะถันอ่อนๆ อุณหภูมิเฉลี่ย 73 องศาเซลเซียส มีบริการห้องอาบน้ำแร่ 11 หลัง ตกต่างด้วยพันธุ์ไม้ต่างๆ อย่างสวยงาม

น้ำตกแจ้ซ้อน อยู่ห่างจากบ่อน้ำร้อนขึ้นไป 1 กิโลเมตร เป็นธารน้ำตก ที่มีแอ่งน้ำรองรับอยู่ตลอดสาย มีทั้งสิ้น 6 ชั้น กำเนิดจากขุนห้วยแม่มอญ ไหลผ่านหุบเขาสูงชันและยังมีน้ำตกอีก 2 แห่ง คือ น้ำตกแม่มอญและน้ำตกแม่ขุน

เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกแจ้ซ้อน ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยเส้นทางจะผ่านจุดสื่อความหมาย 24 จุด ผ่านสภาพป่าและพรรณไม้ที่น่าสนใจหลายชนิด รวมถึงอาจพบสัตว์หายากอย่างนกเทาหางแดงและปลาปุงแห่งลำห้วยแม่มอญ เป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนผู้สนใจศึกษาพรรณไม้ต่างๆ เช่น ต้นกึ่ง กวาวเครือ หรือยางปาย ศึกษาระบบนิเวศน์ เช่น วงจรชีวิตหอนรดคว้น และสภาพภูมิศาสตร์โดยรอบลานน้ำพุร้อน อะไรทำให้เกิดบ่อน้ำพุร้อน ทำไมน้ำพุร้อนทำให้ไข่แดงสุกแต่ไข่ขาวเหลว หรือจกจันน้ำแร่ เป็นอย่างไร (จกจันน้ำแร่จะมีชุกในช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม) แอ่งอาบร้อนนี้เกิดจากน้ำร้อนในบ่อน้ำพุร้อนมาบรรจบกับน้ำเย็นที่มาจากน้ำตกแจ้ซ้อน สำหรับอุทยานฯ ใช้ไฟฟ้าที่ผลิตเองจากโรงไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งจะอยู่ในเส้นทางนี้ด้วย สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 60 กิโลวัตต์ ผู้สนใจสามารถขับ

รถขึ้นไปได้ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร แต่ต้องใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ เพราะสภาพทางค่อนข้าง
ละเอียดและชัน

เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกแม่เปียง ระยะทางประมาณ 3.7 กิโลเมตร เป็นเส้นทาง
วงรอบเลียบริมห้วยแม่เปียง ผ่านจุดสื่อความหมาย 19 จุด ใช้เวลาเดินประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที
ตลอดเส้นทางจะได้รับความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศน์ การนำทรัพยากรจากป่ามาใช้ประโยชน์ เช่น
น้ำมันยางสารพัดประโยชน์ที่นำมาใช้กับเครื่องยนต์จนถึงทำน้ำมันใส่แผล *ไผ่ข้าวหลาม* ที่มีเปลือก
เบาเผาง่าย *เมี่ยง (ชา)* ที่ใบอ่อนจะนำมาหนึ่งแล้วหมักทำเป็นเมี่ยง นิยมรับประทานเป็นของว่างใช้
ต้อนรับแขกทางภาคเหนือของไทย ยอดอ่อนนำมาอบแห้งแล้วชงกับน้ำร้อนดื่มเป็นชา ซึ่งเมี่ยง (ชา)
จะมีสารคาเฟอีนออกฤทธิ์เช่นเดียวกับกาแฟ *แห่ียง* ใบใช้ห่ออาหารแทนใบตอง หรือนำลำต้นไป
ตากให้แห้งแล้วสานเป็นเสื่อ หรือแม้แต่การสร้าง *ฝายน้ำล้น* ที่นำไปผลิตไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อใช้ภายใน
อุทยานฯ ระหว่างเส้นทางถ้าโชคดีอาจพบ *หมีป่า* และ *เต่าปูลู* ที่มีลักษณะไม่เหมือนเต่าทั่วไปและ
กำลังจะสูญพันธุ์ เต่าปูลูมีหางยาวหัวและขาไม่สามารถหดในกระดองเหมือนเต่าทั่วไป มี
ความสามารถในการปีนป่ายและกินสัตว์จำพวกปูหรือปลาเป็นอาหาร

ในเส้นทางจะพบ **น้ำตกวังไฮ** และ **น้ำตกแม่เปียง** ซึ่งน้ำตกแม่เปียงนั้นมี 3 ชั้น และชั้นที่ 3
จะมีความสวยงามที่สุดโดยมีความสูงประมาณ 100 เมตร ด้านล่างบริเวณแอ่งรองรับน้ำจะมีกล้วย
ป่าขึ้นปกคลุมอยู่ทั่วไป ทำให้มีความงามไปอีกมุมมองหนึ่ง

ห้องอาบน้ำแร่ มีอุณหภูมิน้ำแร่ประมาณ 39- 42 องศาเซลเซียส ซึ่งสามารถใช้แช่อาบได้
ประโยชน์ของการอาบน้ำแร่คือช่วยบำบัดความเมื่อยล้าของร่างกาย ช่วยให้ระบบไหลเวียนของ
โลหิตดีขึ้น ช่วยรักษาโรคผิวหนังบางชนิดได้ และยังช่วยบรรเทาอาการของโรคเกี่ยวกับกระดูก แต่
น้ำแร่จากที่นี่ไม่สามารถใช้ดื่มได้ เพราะมีแร่ธาตุบางชนิดสูงกว่ามาตรฐาน

สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานฯ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนนอกจากจะได้รับรางวัล
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Awards) ปี 2543 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยอดเยี่ยม
ในด้านการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานฯ ได้อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติแล้ว
สภาพแวดล้อมภายในอุทยานฯ ยังตกแต่งได้อย่างสวยงามไม่แพ้รีสอร์ทเอกชน เหมาะสำหรับผู้ที่จะ
ไปเที่ยวแบบครอบครัว สามารถเที่ยวได้ตลอดปี อุทยานฯ จะมีนักท่องเที่ยวมากที่สุด บ้านพักใน
อุทยานมี 11 หลัง พักได้หลังละ 6 – 20 คน สะอาดและมีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อม มีสถานที่
กางเต็นท์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ บริการ เช่น ไฟฟ้า เตาประกอบอาหาร และห้องน้ำ
สะอาด ค่ากางเต็นท์ คนละ 30 บาท ในอุทยานฯ ยังมีร้านอาหาร สวัสดิการบริการ รายละเอียดติดต่อ
กรมอุทยานแห่งชาติฯ โทร. 02-5620760 อุทยานแห่งชาติฯ โทร. 054-229000

การเดินทาง อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนอยู่ห่างจากตัวเมืองลำปางประมาณ 75 กิโลเมตร เป็นทางลาดยางตลอด มีให้เลือก 2 เส้นทาง คือ

- จากสนามกีฬาประจำจังหวัดไปตามถนนสายลำปาง – ห้างฉัตร (สายเก่า) เลี้ยวขวาที่สามแยกบ้านน้ำโห่งไปตามถนนสาย 1157 ลำปาง- ห้วยเป้ง- เมืองปาน ไปประมาณ 55 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าถนนสาย 1287 เมืองปาน – แจ้ห่ม ไปประมาณ 2 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าถนนสาย 1252 ช่วงกอม – ปางแพง อีก 11 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานฯ

- จากตัวเมืองลำปางไปตามทางหลวงหมายเลข 1035 ลำปาง – แจ้ห่ม ระยะทางประมาณ 58 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 1287 ซึ่งเป็นทางที่เข้าไปอำเภอเมืองปาน แล้วเลี้ยวขวาที่สามแยก ใช้ทางหลวงหมายเลข 1252 ไปประมาณ 11 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานฯ ซึ่งอยู่ด้านซ้ายมือ

สำหรับการเดินทางโดยรถประจำทาง มีคิวรถโดยสารประจำทางสายลำปาง – แจ้ซ้อนถึงที่ทำการอุทยานฯ อยู่บริเวณถนนตลาดเก่า ราคา 50 บาท ออกจากลำปางเวลา 08.00 – 18.00 น. หรือเหมารถประมาณ 350 บาท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved